

دستور جلسه شماره (۱)
عنوان: بررسی تدوین منشور خصوصی سازی صنعت بذر و نهال کشور (در راستای اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی)
مرجع طرح موضوع: مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب
تاریخ برگزاری جلسه: ۱۴۰۴/۰۵/۱۲
تعداد صفحات دستور جلسه: ۲ صفحه
شرح موضوع:
بذر نهاده اصلی در تولیدات کشاورزی (اعم از زراعی، باغبانی و دام، طیور و شیلات) بوده و سایر عوامل از آن تاثیرپذیر هستند. این نهاده تبلور ترکیب ژنتیکی و مهم‌ترین واحد توارث از نسلی به نسل دیگر است و بنابراین دسترسی به ارقام و نژاد مناسب و بذور آن‌ها در هر منطقه یکی از مهم‌ترین علل افزایش تولید و بهره‌وری است. کشور ایران از تنوع اقلیمی بالایی برخوردار بوده که منجر به انتخاب مناسب‌ترین رقم برای این طیف وسیع از شرایط محیطی و اقلیمی، با دشواری‌های زیادی است؛ براین اساس نیاز به بازنگری در برنامه‌های اصلاح ارقام و توجه خاص به استفاده از فناوری‌ها روز جهانی توسط بخش خصوصی علاوه بر توان دولتی بیشتر احساس می‌شود. مقایسه بین ارقام گیاهی ثبت و معرفی شده طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ در ایران سالانه تنها ۳۴ رقم و در کشور ترکیه در همین زمان ۵۸۲ رقم (نزدیک به ۱۷ برابر ایران)، در چین ۱۲۱۱ رقم (طی سال‌های ۲۰۱۱ الی ۲۰۱۴) و در اتحادیه اروپا ۱۲۵۱ رقم (طی سال‌های ۱۹۹۶ الی ۲۰۱۵) سالانه ثبت و مورد حمایت قرار گرفته است. شایان توجه است این تعداد ارقام ذکر شده در کشور بیشتر مربوط به تعداد اندکی از محصولات می‌باشد. در حال حاضر بیشتر ارقام و هسته‌های اولیه در کشور توسط موسسه اصلاح بذر و نهال سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی (تات) تولید و سپس با نظارت کامل در اختیار شرکت‌های خصوصی برای تکثیر قرار می‌گیرد و پس از آن برای توزیع بین کشاورزان در اختیار واحدهای اجرایی دولتی قرار می‌گیرد. بدلیل ناکافی بودن بذور مورد نیاز کشاورزان از نظر تعداد و تنوع و با توجه به تجارب جهانی و نیز موفقیت کشورهای هم‌تراز ایران در کشور بایستی توجه بیشتری به بهره‌وری بالاتر محصولات زراعی با اولویت به نژادی و به زراعی داشته باشیم. مشکلات مطرحه: یکی از دغدغه‌های فکری مدیریت مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در ۱۵ سال گذشته رکود صنعت بذر و نهال ایران و پیشرفت چشمگیر بسیاری از کشورها (نظیر کشورهایی که تا ۲۵ سال پیش تقریباً کمتر از ایران بودند) در این صنعت و حضور موثر آنها در تجارت بین‌المللی بذر و نهال بوده است. از جمله مشکلات صنعت بذر و نهال کشور: - از آنجایی که فعالیت‌های به نژادی در حال حاضر در انحصار دولت است لذا محققان هیچ انگیزه و دلیلی برای کاربرد آن ندارند، از عوارض مشهود این عدم تحرک، طولانی شدن عمر استفاده از ارقام تولیدی است. بخش خصوصی حمایت و اختیاری ندارد، نه در برنامه ریزی، نه در قیمت گذاری، و حتی نه در تولید بدون اجازه سیستم دولتی - قانون قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال و آیین نامه‌های آن عملاً انحصار دولتی را بر فعالیت‌های به نژادی و تولید و تکثیر بذر گسترده تر کرده است. یکی از بزرگترین کاستی‌های صنعت بذر و نهال فراگیر نبودن و به روز نبودن قانون بذر است. قانون بذر ایران که عملاً انحصار دولتی را بر فعالیت‌های به نژادی حاکم کرده است، بسیار مختصر (۱۴ ماده در مقابل مثلاً ۴۳ ماده در ترکیه و ۹۴ ماده در چین)

و ناکافی است. علیرغم وجود ماده ۹ قانون بذر^۱ و مواد ۲۵ و ۲۶ این نامه اجرایی^۲ مربوطه، عملاً اقدامات چندان موثری در حمایت بخش خصوصی به منظور اصلاح رقم، تولید، معرفی و تجارت بذر عملی نگردیده است.

پیشنهادهای:

در راستای اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی^۳ و بند الف ماده ۱۱ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار^۴، شایسته است هر چه زودتر زمینه حضور گسترده بخش خصوصی در این امر فراهم گردد. بدین منظور منشور خصوصی سازی صنعت بذر و نهال کشور توسط مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب تهیه و تدوین گردیده است. هدف از تدوین این منشور، فراهم آوردن بستر قانونی و حمایتی لازم برای حضور موثرتر و پویاتر بخش خصوصی در زنجیره تولید، تأمین و توسعه بذر و نهال کشور است. بی تردید تصویب این منشور در قالب یک قانون یا مقررات رسمی می تواند گام مهمی در جهت شفاف سازی وظایف دولت و بخش خصوصی، ارتقای بهره وری و تحقق امنیت غذایی پایدار باشد.

با عنایت به موارد ذکر شده و ضرورت و اهمیت مطالب ذکر شده، بررسی این موضوع در دستور کار شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی قرار گرفته است.

^۱ ماده ۹ - وزارت جهاد کشاورزی موظف است تسهیلات لازم برای توسعه فعالیتهای تشویق و حمایت بخش خصوصی در جهت سرمایه‌گذاری در زمینه اصلاح، تولید، تکثیر، توزیع و صادرات بذر و نهال را فراهم نماید.

^۲ ماده ۲۵- مؤسسه موظف است ساز و کارهای لازم را برای تشویق و حمایت از توسعه فعالیتهای بخش غیردولتی در زمینه اصلاح ارقام، تولید، تکثیر، فرآوری، کنترل و نظارت، عرضه و صادرات بذر، نهال یا مواد رویشی قابل تکثیر تهیه نموده و برای تصویب به وزارت ارائه نماید .

ماده ۲۶- وزارت به منظور توسعه فعالیتهای بخش غیردولتی در جهت سرمایه‌گذاری در زمینه اصلاح ارقام، تولید، تکثیر، فرآوری، کنترل و نظارت، توزیع و صادرات بذر، نهال یا مواد رویشی قابل تکثیر تسهیلات لازم را به اشخاصی که واجد صلاحیتهای فنی لازم از سوی مؤسسه باشند، ارائه خواهد داد.

^۳ اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه‌ریزی منظم و صحیح استوار است.

بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانکداری، بیمه، تأمین نیرو، سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتیرانی، راه و راه‌آهن و مانند اینها است که به‌صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است. بخش تعاونی شامل شرکتها و موسسات تعاونی تولید و توزیع است که در شهر و روستا بر طبق ضوابط اسلامی تشکیل می‌شود. بخش خصوصی شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات می‌شود که مکمل فعالیتهای اقتصادی دولتی و تعاونی است. مالکیت در این سه بخش تا جایی که با اصول دیگر این فصل مطابق باشد و از محدوده قوانین اسلام خارج نشود و موجب رشد و توسعه اقتصادی کشور گردد و مایه زیان جامعه نشود مورد حمایت قانون جمهوری اسلامی است. تفصیل ضوابط و قلمرو و شرایط هر سه بخش را قانون معین می‌کند.

^۴ الف - پیشنهاد اصلاح، حذف یا وضع مقررات اعم از آیین نامه، بخشنامه، دستورالعمل، شیوه نامه یا رویه اجرایی در جهت بهبود محیط کسب و کار در ایران به مسؤولان مربوطه بر اساس گزارش تهیه شده از سوی دبیرخانه این شورا